

Тәрбиелеу - білім беру процесінің циклограммасы

Мектепке дейінгі ұйым атауы: ЖШС «Бакытты бала» балабақшасы

Топ: «Қошакан» мектепалды тобы

Балалардың жасы: 5 жас

Қараша айы. 04.11-08.11.2024ж. 1 апта

«Тексерілді»:

Әдіскер: Ж.С. Давлеткалиева

Тәрбиешілер: Г.К. Рымбекова

Ж.Ж. Ахметова

Күн тәртібі	Дүйсенбі 04.11.2024	Сейсенбі 05.11.2024	Сәрсенбі 06.11.2024	Бейсенбі 07.11.2024	Жұма 08.11.2024
Балаларды қабылдау	Балаларды көтеріңкі көңіл-күй, әсем әуенмен қарсы алу. Балалармен әңгімелесу, демалыс күндерін қалай және қайда өткізгендерін сұрау. Медбике тексеру	Балаларға тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуді үйретуді жалғастыру. Күй күмбірі	Балаларды жақсы көңіл күймен қарсы алу. Баланың бүгінгі көңіл күйі, демалыс күндері қалай өткені туралы жеке пікірін білдіруге тарту Күй күмбірі	Балалық шақ күйімен қарсы алу Балаларға тәрбиешінің толық аты - жөнін атап сәлемдесуді үйретуді жалғастыру Күй күмбірі	Балаларды көтеріңкі көңіл-күй, әсем әуенмен қарсы алу. Балалармен әңгімелесу, демалыс күндерін қалай және қайда өткізгендерін сұрау. Күй күмбірі
Ата-аналармен әңгімелесу, кеңес беру	Балалардың тазалығы жөнінде кеңес беру Өнегелі 15мин	Ата-аналарға балаларын ертеңгілік жаттығуға үлгертіп алып келулерін ескерту. Өнегелі 15мин	Балалардың жетістік пен дәрежесі үшін емес, сол қалпында сөзсіз қабылдап жақсы көретінін білді	Ата-аналарға балаларды тамақтарын тауысып жеуге үйретулерін ескерту. Өнегелі 15мин	«Дұрыс тамақтануға баулу» Өнегелі 15мин

			сездіріңіз. Өнегелі 15 мин		
Балалардың дербес әрекеті(баяу кимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Ұлттық ойын: «Түйілген орамал» Міндеті: Салауатты өмір салты туралы бастапқы түсініктерін қалыптастыру.	Ұлттық ойын:«Әуе таяқ » Міндеті: Шымыр болуға, ұлттық ойындарды ажырата отырып патриоттық сезімдерін қалыптастыру.	Ұлттық ойын: Соқыр теке Міндеті: Балалрды шапшаңдылықпен мергендікке, шыдамдылыққа тәрбиелеу. Бір тұтас тәрбие	Ұлттық ойын: «Такия тастамақ» Міндеті: Балалардың адамгершілік патриоттық сезімдерін оята отырып таптіпті бала болуға тәрбиелеу. Бір тұтас тәрбие	Ұлттық ойын: «Бес асық» Міндеті: Асық туралы жалпы түсінік беру, асықты қалай ату жолын көрсету. Бір тұтас тәрбие
Танертенгі жаттығу	Қараша айына арналған танертенгі жаттығулар кешені (Жалпы дамытушы жаттығулар, кимыл белсенділігі, ойын әрекеті).				
Таңғы ас	Таңғы ас алдында қолдарын сумен сабындап жуу мәдениетін қалыптастыру. Жендерін өз бетімен тұру, жуыну кезінде киімді суламау, жуыну кезінде суды шашыратпау білігін бекіту. Өз орнын тауып отыру. Үстел басында қарапайым мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру: нанды үгітпеу, тамақты ауызды жауып шайнау, ауызды тамаққа толтырып сөйлемей. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айтуды үйрету (мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)				
Ұйымдастырылған іс-әрекетке дайындық	Көрнекілік негізінде 8 санының пайда болуымен	Сөйлегенде көп мағыналы сөздерді, синоним дер мен	Шамасы бойынша заттардың арасындағы	Шеңбермен және тіктөртбұрышпен салыстыру арқылы сопақша пішінмен	Кеңістік туралы түсініктерді бекіту: заттарды кеңістікте орналастыру (сол

	таныстыру. 8 көлеміндегі санды тура және кері санауға үйрету	антонимдерді қолдануды, белгілі бір затқа белгілерді, әрекетт ерді және берілген әрекетке заттарды тандай білуді дамыту.	қатынастарды білдіретін математикалық терминдерді қолдануды дамыту	таныстыру. Геометриялық фигуралар (дөңгелек, сопақша, үшбұрыш, шаршы, тік төртбұрыш) мен денелерді (шар, текше, цилиндр) дұрыс атап, оларды ажырата білуге жаттықтыру.	жақта, он жақта, жоғарыда, тө менде); қозғалыс бағыттары: сол жақтан он жаққа, он жақтан сол жаққа, жоғарыдан төменге, алға, артқа.
Білім беру ұйымының кестесі бойынша “ ұйымдастырылған іс-әрекет	«Менін Қазақстаным» ҚР әнұраны Орындалады Математика негіздері Такырып: Менің аулам. Не кайда орналасқан? Жиынды сапасы бойынша әртүрлі элементтерден (түсі, өлшемі, пішіні, дыбысы, кимылы, қолданылуы бойынша заттардан)	Сауат ашу Такырып: Беріміз тақпақ айтамыз. Буын туралы ұғымдарды қалыптастыру, сөздерді буындарға бөлу, олардың саны мен ретін анықтау. Буындардан сөздер құрастыруға (ауызша) үйрету. Суретпен жұмыс: суретте не бейнеленгенін	Қазақ тілі Такырып: сөздерді сөз тіркесімен айтуға, сөйлем құрауға жаттықтыру. Қазақ тіліндегі сөздер мен сөйлемдерді түсініп және күнделікті өмірде қолдана білуге үйрету. Тақпақ жаттау. Шағын мәтіндер құрау үйрету	Математика негіздері Такырып: Менің мерекем. Заттарды өлшемі (биіктігі, ұзындығы, қалыңдығы) бойынша салыстырамын. Дидактикалық ойын. Көленкесін тап. Заттардың көленкесін табады, биіктігі мен ұзындығын ажыратады, салыстырады. Сауат ашу негіздері Такырып:	Көркем әдебиет Такырып: Оқу құралдары хикаясы (ертегі) Әдеби шығармаларды эмпионалды қабылдауына ықпал ету, олардың мазмұнын түсіну, себеп-салдарлық байланыстарды, Дидактикалық ойын: Сөмкеге не салтамын. Ертегі мазмұнын айтады.

жүру, жиындарды атайды, бөліктерге бөлу және оларды қайта біріктіру, бүтін жиын мен оның әр бөлігі арасында байланыс орнату	заттарды атайды. Сөздерді буынта бөледі, берілген сөзге сөйлем құрайды.	Математика негіздері Такырып: Заттарды өлшемі (биіктігі, ұзындығы, қалыңдығы) бойынша салыстырамын.	Айналмадағы дыбыстар. Дыбыс Сөздерді дыбыстық талдау: сөздегі дыбыстардың ретін, дауысты және дауыссыз дыбыстарды анықтау.	Сөйлеуді дамыту Такырып: Ең тәтті дүние. Әңгіме мазмұнын толық айту арқылы сөздік қорларын дамыту. Хайуанаттарды жақсы көруге тәрбиелеу
ойын: не қайда орналасқан?	Қазақ тілі Такырып: Балабақшадағы қызметкерлердің атын білу, қарапайым сұрақтар қою және оларға жай сөйлеммен жауап беруге үйрету.	Дидактикалық ойын. Көленкесін тап. Заттардың көленкесін табады, биіктігі мен ұзындығын ажыратады, салыстырады.	суретте не бейнеленгенін айтады, заттарды атайды. Сөздерді буынта бөледі, берілген сөзге сөйлем құрайды.	Дене шынықтыру Такырып: Бізбен бірге және бізден артық орында. Күш, ептілік секілді дене сапаларын және коммуникативтік құзыреттіліктерін дамыту. Ұжым болып бірлесіп тапсырмаларды орындауға және мейірімділік пен тәртіптілікке тәрбиелеу
Сауат ашу негіздері Такырып: Мен білетін жақсы сөздер. Сөз	Қазақ тіліндегі сөздер мен сөйлемдерді түсініп және күнделікті өмірде қолдана білуге үйрету.	Дене шынықтыру Такырып: Ақылдылар. Заттардың арасымен фитболды	Су – тіршілік көзі Судың адамзат тіршілігіндегі маңызы туралы түсініктерін нақтылау; судың қасиеттерімен таныстыру.	Шығармашылық:
Суретпен жұмыс: суретте не	Музыка Такырып: Қазақ халқының			

бейнеленгенін айтды, заттарды атайды. Сөздерді бұынға бөледі, берлген сөзге сөйлем құрайды. Қоршаған ортамен танысу	Музыкасын қабылдау. Әннің сипатын қабылдау, дауысын дұрыс келтіріп орындау, ырғақтық бейнесі мен динамикасын дәл беру, әннің кіріспесін, басын, қайырмасын ажырату. Музыка сипатына сәйкес ойын әрекеттерін орындау. Халық биін үйрену аркылы көркем мұраның кейбір элементтерімен таныстыру. Қазақтың ұлттық ұрмалы аспаптарында ойнауға үйрету. Балаларды туған өлкесін сүюге, аялай білуге тәрбиелеу	Саусақпен жеңіл қозғалту шеберліктерін (машықтарын) бекіту. Ұжымшылдыққа, қыздарды сыйлауға тәрбиелеу. Көркем әдебиет	Танымдық мүмкіндіктерін арттыру; тәжірибе жасай білу дағдыларын дамыту. Суды үнемдеуге тәрбиелеу; топта жұмыс істей білуге, ұжымда өзін дұрыс ұстай білуге дағдыландыру	Мұзыка	Тақырып: Жомарт өлкем
Өзінің болашағына, біліміне, денсаулығына, қызметіне, жетістіктеріне сенімді болуға, қоғамға пайдасын тигізуге баулу. Еңбекқорлық пен жауапкершіліктің маңызын түсіну, өзін-өзі құрметтеу, өз күші мен мүмкіндіктеріне деген	Сөйлеуді дамыту	Тақырып: Алтын бала (әңгіме) Балаларды қол жетімді көркем шығармалар мен фольклорға, театр элементіне баулу, кітапқа деген қызығушылығын дамыту	Тақырып: Жомарт өлкем Қазақ халқының музыкасын қабылдау. Әннің сипатын қабылдау, дауысын дұрыс келтіріп орындау, ырғақтық бейнесі мен динамикасын дәл беру, әннің кіріспесін, басын, қайырмасын ажырату. Музыка сипатына сәйкес ойын әрекеттерін орындау. Халық биін үйрену аркылы көркем мұраның кейбір элементтерімен таныстыру. Қазақтың ұлттық ұрмалы аспаптарында ойнауға үйрету. Балаларды туған өлкесін сүюге, аялай білуге тәрбиелеу		

	сенімділікті арттыру.	Тақырыбы: Өскенде мен кім болам? Балалардың сөздік қорын тұрмыстық заттарды білдіретін зат есімдермен, заттардың қасиеттері мен сапасын сипаттайтын сын есімдермен, адамдардың қарым-қатынасын, олардың еңбекке қатынасын білдіретін үстеулермен байыту.	кейбір элементтерімен таныстыру. Қазақтың ұлттық ұрмалы аспаптарында ойнауға үйрету. Балаларды туған өлкесін сүйуге, аялай білуге тәрбиелеу	
	Дидакталық ойын. Мен тәртіпті баламын	Суретпен жұмыс: суретте не бейнеленгенін айтады, заттарды атайды.		
	Дене шынықтыру			
	Тақырып: Ақылдылар. Заттардың арасымен футболды саусақпен жеңіл қозғалту шеберліктерін (машықтарын) бекіту.			
	Ұжымшылыққа, қыздарды сыйлауға тәрбиелеу.			
Серуенге дайындық	Көрсету бойынша киімдерін киюді, қимыл белсенділігіне жағымды эмоциялық қарым-қатынас білдіруді, бұрын игерген қимылдарды өздігінен орындауды жетілдіру. Киім шкафтарын тануды қалыптастыру (өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ұсақ моториканы дамыту			
Серуен	Күнді бақылау	Ағаштарды	Аула	Гүлзарларды
				Өзгерістерді

Максаты: Балаларды табиғат құбылыстарымен таныстыру: күннің қысқаруы, түннің ұзаруы түсінік беру. Бакылау: Серуен алдында балалардың көңіл – күй көтере отырып, бүгін күн ашық, бірақ күн ыстық емес, жаздағыдай катты қыздырмайды. Тәрбиеші күннің ауысып, орналасқан жерін байкатады; (күндіз және кешкілікте) күннің шығуын, батуын бакылау; күн сәулесінің терезеге түсуі бойынша күннің орналасуын	бакылау Максаты: күзгі табиғат құбылыстарым ен таныстыру, күзгі ағаштарға назарларын аудару. Күзгі ағаштардың ерекшелігімен таныстыру. Сұрақ – жауап арқылы сөздік қорларын, ой – өрісін дамыту. Табиғатқа деген сүйіспеншілікті ерін арттыру, адамгершілік сезімге тәрбиелеу. Көркем сөз: Ұшты талдан жапырақ Сары көблек секілді Аспанда жай шатырлап	тазаалаушыны бакылау Максаты: Балаларға аула тазалаушы еңбегі жөнінде мағлұмат беру. Үлкендер еңбегін бағалай білуге. Қоршаған ортаны таза ұстау максатында азда болса өз үлестерін қосуға тәрбиелеу. Көркем сөз: Қамымызды ойлайды Тазалайды жинайды Құрметтейміз беріміз Тазалықшы ағайды Қарандаршы, жолдарда қаншама жапырақтар жатыр. Ол жапырақты кім тазалайды? Аула тазалаушы қандай еңбек етеді. Ол кісінің қолында қандай құралдары	бакылау Максаты: Үлдер туралы білімдерін бекіту, гүлдерді ажырата білуге. Олардың өсетіні, қурайтыны туралы түсінік қалыптастыру. Бакылау Күн жылы болып, күн сәулесі көп жылуын шашып және су құйылып тұрғанда гүлзарларда өсімдіктер жақсы өсіп, гүлдейді. Күзде күн суып, күн қысқарып, жер дымқыл тартып, бірақ жылу аз болып гүлдер солып, олардың орнына ұрықтар пайда болады, ол ұрықтардан көктемде жапырақ жаңа өсімдік шығады. Такпак: Үл өсірем үйде Су құямын күнде Үл күткенді біледі	бакылау Максаты: маусымдық өзгерістер туралы білімдерін бекіту. Жазда күн ыстық, ал күзде танертен күн салқын болып, түсте ыстық болады. Адамдар қысқа дайындалады. Құстар жылы жаққа ұшады. Такпак: Күзде жауын. Бұлт. Тұман Сары жапырақ жауады. Сары құйын Сартырады ауаны Тапталды табанға Судыр-судыр Өрттей сары бояуға Малынғандай атырап. М. Әлімбаев Қозғалмалы ойын:
---	--	---	---	---

белгілеу. Жұмбақ: Ак сандығым ашылды Ішінен жібек шашылды (күннің көзі) Аспандағы алып доп Жарқырайды жарық боп (күн) Көркем сөз: Күз де келді, күз келді Күдерін жаз үзгенді Күз де келді, күз келді Көкте бұлттар жүзді енді. Күз де келді, күз келді Кұстар мекен іздеді. Қ. Мырзалиев Қимылды ойын: «Қоныздар» Еңбек: күмсалғышты	Тамшы жерге секірді Тақпақ: Алтын, сары, қызыл, көк, Алуан – алуан жапырақ. Күзгі бақта күлімдеп, Көз тартады атырап. Қозғалмалы ойын: «Өз жұбынды тап» Мақсаты: Балаларды ойынның шартын бұзбай білту. ойнауға, белгі бойынша метіннің сөзіне сай қимыл қозғалыс жасауға дағдыландыру, зейіндерін, байқағыштары н, жүгіру мен жүру дағдыларын	бар? Біз өз ауламызды, тұратын жерімізді лаптауымыз керек пе? Үлкендер еңбегін қалай бағалауымыз керек? Мақсаты: қоқыстарды белгіленген орынға жинауға, үлкендерге көмек көрсете білуге тәрбиелеу; аула тазалаушының құралымен танып, Қимыл – қозғалыс ойын: «Жапалақ» Мақсаты: Баланы біраз уақытқа дейін қозғалмай тұруға және мұқият тыңдай білуді үйретеді. Еңбек аланында жұмыс істеу: қоқыстарды белгіленген орынға	Бойын сылап сүйеді Күнде гүлін ашады Жұпарын маған шашады Ө.Тұрманжанов Қимыл – қозғалыс ойын «Мысық пен торғайлар». Мақсаты: жүруге, жүгіруге, шаппандыққа үйрету, Еңбек аланында жұмыс істеу : Гүл ұрықтарын сіріңке қорапшасына жинау.	«Ұшақтар». Мақсаты: Шаппандыққа, достыққа тәрбиелеу. Аландағы еңбек: құстарға жемсалғыш жасау.
---	--	--	---	--

	жапырақтардан тазарту.	дамыту Аландағы енбек: «Кім көп жапырақ жинады?»	жинау.		
Серуеннен оралу	Топка оралу кезінде қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай педагогтің артынан жүру, жұптасып жүруді үйрету. Өз шкафтарын тану дағдысын қалыптастыру. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін үйрету. (дербес қимыл әрекеті).				
Түскі ас	Түскі ас алдында гигиеналық шараларды орындау : қолды дұрыс жуу, өз орамалының орнын білу, қолды дұрыс сүрту, орамалды ілу көркем сөз қолдану, мысалы «Сылдырлайды мөлдір су, мөлдір суға қолыңды жу» Балаларды үстел басында дұрыс отыру, үстелге қойылған ыдыстар мен заттарды таныстыруды жалғастыру (мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету, кезекшілердің еңбек әрекеті)				
Күндізгі ұйқы	Киім түймелерін, сырмаларын өздігінен ағытуды қалыптастыру. Киімдерін ұқыпты орындыққа іліп (немесе арнайы сөреге) қоюды үйрету. Өз төсек орнын тауып жатуды үйрету. Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. Бесік жырын айтып беру (өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту) Балалардың тыныш ұйықтауы үшін жайы баяу музыка тыңдау. (Музыка)				
Біртіндеп ұйқыдан ояту, сауықтыру шаралары	<i>Төсектен тұрып, түйіршекті және жұмсақ жолақшалармен жүруді дағдыландыру. (дене жаттығулар мен белсенділігі)</i> Киімдерін реттілікпен өздігінен киіну. Түймелерін қадау, сырмаларын сыру, аяқ киімдерін дұрыс киюді үйрету. (өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту) Қолдарын жуу, құрғатып сүрту, сүлгіні өз орнына іліп қоюды үйрету. (мәдени-гигиеналық дағдылар).				
Бесін ас	Ересектің бақылауымен бетін, қолдарын ластанған кезде және тамақтың алдында өз бетінше жуу, беті мен қолын жеке орамалмен құрғатып сүрту, ересектің көмегімен өзін ретке келтіруін қалыптастыру. Өз орнын тауып отыру. Үстел басында қарапайым мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру: нанды үгітпеу, тамақты ауызды жауып шайнау, ауызды тамаққа толтырып				

	сөйлему. Тамақтанып болғаннан кейін алғыс айтуды үйрету (мәдени-гигиеналық дағдылар, өзіне-өзі қызмет ету)				
Балалардың дербес әрекеті(баву кимылды ойындар, үстел үсті ойындары, бейнелеу әрекеті, кітаптарқарау және тағы басқа әрекеттер)	Дербес ойын «Қуыршақты тамақтандыр». Мақсаты: Балалардың ойынға деген қызығушылығын арттыру.	Танымдық- кимылды ойын: «Аңдар жүрісі» Мақсаты: Балалар аңдардың жүрісін салып, санай алады.	Суреттік боямалар «Кім, қайда өмір сүреді» Мақсаты: Балалар суретті таза бояп, туған жеріндегі жан-жануарлардың мекендерімен таныса алады.	Вариатив «Сәукеле» Қайшыны ұстау ережелерін түсіндіру. Түрлі-түсті қағаздардан пішіндерді кияды. Қиылған бөліктерден композиция жапсырып жасай алады.	Дербес ойын «Мозайка» Мақсаты: Балалар мазайканың ұсақ бөліктерін орналастыра алады.
	Мүсіндеу Шығармашылық іс әрекет, бейнелеу іс-әрекеті	Қоршаған ортамен танысу Қарым- қатынас іс –әрекеті, танымдық іс-әрекет, зерттеу іс-әрекеті	Сурет салу Шығармашылық іс әрекет, бейнелеу іс-әрекеті		Құрастыру Шығармашылық іс әрекет, бейнелеу іс-әрекеті
Балалармен жеке жұмыс	Айзере «Мұнара » Мақсаты: Заттардың түсі, көлемі, пішінін өз бетінше зерттеу және салыстыруға	Ибраһим «Түрлі түсті моншақтар» Мақсаты: ермексазды пайдаланып кішкентай дөңгелектер	Медина «Пирамида» Мақсаты: Түрлі пішіндерден пирамидаларды құрастыру. Дөңгелек, үшбұрыш, шаршы,	Муслим «Алмұрт » Мақсаты: Қарапайым және күрделі пішінді заттарды мүсіндеудің техникалық дағдыларын қалыптастыру.	Инабат «Менің сүйікті ойыншығым» Мақсаты: Ойыншықтың түрлерін көрсетіп, өзіне ұнаған

	мүмкіндік беру.	жасау арқылы, қолдың моторикасын дамыту.	тіктөртбұрыштардың жапсырмаларын жолдану.	Ермексазды саусақпен басып, домалату, кесектерді біріктіруге үйрету.	ойыншықтың атын атап, ұқышты бояуға үйрету.
Серуенге дайындық	Киініп-шешіну кезінде киімдерін белгілі тәртіппен киюге және шешуге жаттықтыру. Киіміндегі ұқыпсыздықты байқап, оны өз бетінше немесе ересектердің көмегімен жоюға, қол орамалды пайдалануға үйретуді жалғастыру. Қатармен жұптасып жүруді, қатарды бұзбауды үйрету. Таза ауада қандай ойындар ойнайтынын балалармен жоспарлау. (сөйлеуді дамыту, өзіне-өзі қызмет ету дағдылары, ірі және ұсақ моториканы дамыту).				
Серуен	Бақша ауласындағы жапырақтарды жинау. (еңбек іс-әрекеті) Қимылды ойын «Кегли» Балалардың еркін ойыны	Қимылды ойын «Жүгіріп өтуге үлгер» Балалардың еркін ойыны	Қимылды ойын «Кегли» Көңілді әуенге би билеу, ән тыңдау. (музыка) Балалардың еркін ойыны	Орманнан шығар жол сызбасын таяқпен жерде сызу (танымдық іс-әрекет) Қимылды ойын «Кегли» Балалардың еркін ойыны	Қимылды ойын «Соқыр қойшы» Балалардың еркін ойыны
Серуеннен оралу	Топқа оралу кезінде жылдам қатарға тұруды дағдыландыру. Асықпай бір-бірін итермей жүруді үйрету. Топта киетін аяқ киімдерін өз бетінше ауыстырып, киюін қалыптастыру. Жұмбақтар шешу, өлеңдер, әндер жаңылтпаштар, санамақтар және т.б. жағтау (көркем әрекет, дербес ойын әрекеті).				
Балалардың үйге қайтуы	Ата-анаға кеңес: Балалардың тазалығы жөнінде кеңес беру	Психологтың кеңесі: Үйде баланың үй тапсырмасын қадағалау.	Балалармен өз отбасы туралы әңгімелесу.	Ата-аналармен әңгімелесу. Балаларды қайтару.	Кеңес: «Бала мен қоғам»